

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 2.7.2008
KOM(2008) 412 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**Uudistettu sosiaalinen toimintaohjelma:
mahdollisuudet, väylät ja yhteisvastuu 2000-luvun Euroopassa**

{SEK (2008) 2156}
{SEK(2008) 2157}
{SEK(2008) 2178}
{SEK(2008) 2184}

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	3
2.	Euroopan sosiaalinen ulottuvuus – aika uudistaa ja elvyttää.....	4
3.	Uudistettu mahdollisuuksien, väylien ja yhteisvastuun sosiaalinen toimintaohjelma: päämäärät	6
4.	Uudistettu mahdollisuuksien, väylien ja yhteisvastuun sosiaalinen toimintaohjelma: ensisijaiset tavoitteet	7
4.1	Lapset ja nuoret – huomisen Eurooppa.....	7
4.2	Panostaminen ihmisiin, uusiin ja parempiin työpaikkoihin ja uusiin taitoihin	8
4.3	Liikkuvuus.....	10
4.4	Pidempi ja terveempi elämä	12
4.5	Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunta.....	13
4.6	Syrjinnän torjunta.....	14
4.7	Mahdollisuudet, väylät ja yhteisvastuullisuus maailmanlaajuisesti.....	16
5.	Uudistettu mahdollisuuksien, väylien ja yhteisvastuun sosiaalinen toimintaohjelma: välineet	16
5.1	EU:n lainsäädäntö	17
5.2	Sosiaalinen vuoropuhelu	17
5.3	Avoin koordinoitimenetelmä	18
5.4	EU:n rahoitus	19
5.5	Kumppanuus, vuoropuhelu ja viestintä.....	19
5.6	Mahdollisuuksien, väylien ja yhteisvastuun edistämisen varmistaminen kaikessa EU:n politiikassa	20
6.	Päätelmät	20

1. Johdanto

Teknologian kehittyminen, globalisaatio ja väestön ikääntyminen muuttavat Euroopan yhteiskuntia. Viime aikoina muutoksen vauhti on kiihtynyt. Eurooppalaiset elävät pidempään ja terveempinä, ja perhe-elämän muodot sekä työnteon mallit uudistuvat. Arvot ja sukupolvien väliset suhteet ovat muuttumassa. Eurooppalaisille avautuvat ennennäkemättömät mahdollisuudet, heillä on enemmän valinnanvaraa ja heidän elinolonsa kohentuvat. Euroopan unioni on osaltaan vaikuttanut näiden mahdollisuuksien luomiseen edistämällä työllisyyttä ja liikkuvuutta etenkin Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategian, markkinoiden lisääntyvän yhdentymisen ja makrotaloudellisen vakauden kautta.

Samaan aikaan todellisuudella on edelleen synkät puolensa: liian monet eivät osallistu työelämään tai ovat työttöminä ja liian monet nuoret jättävät koulun kesken, minkä seurauksena edelleen liian monet – etenkin lapset ja vanhukset – elävät köyhyydessä ja sosiaalisesti eristyneinä. Uusiakin kysymyksiä on noussut esiin – ikääntyvä ja vauraampi väestö johtaa huollettavien vanhusten määrän kasvuun ja elintasosairauksiin (lihavuus, stressi). Näiden laaja-alaisten yhteiskunnallisten muutosten lisäksi vuoden 2008 tapahtumiin on kuulunut maailmanlaajuinen talouden hidastuminen, lisääntyvä kilpailu hupenevista luonnonvaroista, kuten ruoasta ja energiasta, sekä rahoitusmarkkinoiden jatkuva käymistila. Vaikka EU:n talous terveen perustansa ansiosta kestänee hyvin nämä ulkoiset iskut, viimeaikainen kehitys, kuten dramaattisesti kohonneet ruoan ja öljyn hinnat, antaa syytä huoleen. Tämä kehitys vaikuttaa kohtuuttomasti juuri köyhiin. Lisäksi vaikka mielipidemittaukset osoittavat, että eurooppalaiset ovat yleisesti ottaen tyytyväisiä elämänlaatuunsa, he ovat huolissaan tulevaisuudesta ja pelkäävät, että heidän lastensa osa tulevina vuosina on huonompi.

Sosiaalipolitiikan on **pysyttävä** muuttuvan todellisuuden **tasalla** – sen on oltava joustavaa ja reagoitava muutoksiin. Kaikkien hallinnon tasojen on vastattava tähän haasteeseen.

Sosiaalialan toimet ovat ensisijaisesti jäsenvaltioiden vastuulla, ja ne on toteutettava lähellä kansalaisia valtakunnallisella ja alueellisella tasolla. Euroopan unionin valtuudet ja vastuu sosiaalialalla ovat rajalliset. Yhteisten arvojensa ja sääntöjensä sekä yhteisvastuullisuusmekanismien ansiosta EU:lla on kuitenkin ainutlaatuiset edellytykset toimia yhteistyössä jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa etenkin globalisaation ja teknologian mukanaan tuoman yhteiskunnallis-taloudellisen muutoksen hallitsemiseksi. EU on viimeisten viidenkymmenen vuoden ajan onnistunut vastaamaan ilmaantuneisiin sosiaalisiin haasteisiin tukemalla kasvua ja työpaikkojen luomista terveissä makrotaloudellisissa puitteissa, edistämällä naisten ja miesten tasa-arvoa, torjumalla syrjintää, vaalimalla työmarkkinaosapuolten kumppanuutta, parantamalla työoloja ja turvaamalla sosiaalista yhteenkuuluvuutta puuttamalla alueelliseen eriarvoisuuteen ja tukemalla sopeutumista taloudellisiin muutoksiin.

Nyt haasteena on hyödyntää tätä vakaata pohjaa toteuttamalla **uudistettua sosiaalista toimintaohjelmaa**. Perustavoitteet on määritelty perustamissopimuksessa. Tavoitteisiin pääsemiseksi käytettävät keinot on kuitenkin uudistettava. Toimissa on keskityttävä **voimaannuttamaan yksilöitä ja suomaan heille tilaisuuksia** toteuttaa mahdollisuuksiaan sekä samalla auttamaan niitä, jotka eivät tähän kykene.

Tämä toimintaohjelma ei voi rajoittua pelkästään perinteisen sosiaalipolitiikan alueelle; sitä on toteutettava **kautta yhteiskunnan useilla eri aloilla** ja sen on oltava moniulottuvuudellinen

ja katettava suuri joukko aloja työmarkkinapolitiikoista koulutukseen, terveydenhuoltoon, maahanmuuttoon ja kulttuurien väliseen vuoropuheluun. Todellisuudessa EU:n ja kansallisen tason talous- ja sosiaalialan toimet tukevat ja täydentävät toisiaan. Siksi tämä uudistettu sosiaalinen toimintaohjelma on täysin Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategian linjoilla ja tukee sitä.

Tässä tiedonannossa esitetyn uudistetun sosiaalisen toimintaohjelman perustana ovat **mahdollisuudet, väylät ja yhteisvastuu**. Mahdollisuuksien synnyttäminen edellyttää jatkuvia ponnistuksia uusien ja parempien työpaikkojen luomiseksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi. Se merkitsee esteiden poistamista, liikkuvuuden edistämistä, syrjinnän torjuntaa, naisten ja miesten tasa-arvon vaalimista, perheiden tukemista sekä sosiaalisen syrjäytymisen uusiin muotoihin puuttumista. Yksilöt tarvitsevat väyliä, joiden kautta käyttäjä hyväksyy mahdollisuuksia – väyliä koulutukseen, terveydenhoitoon ja yleishyödyllisiin sosiaalipalveluihin. Heidän tulee voida osallistua aktiivisesti ja kotoutua yhteiskuntaan, jossa elävät. Yksilöt ja alueet, jotka eivät selviydy ja jäävät jälkeen nopeassa muutosvauhdissa, tarvitsevat tukea. Siksi uudistettu sosiaalinen toimintaohjelma sisältää myös yhteisvastuun – köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjuntaan tähtäävän työn lisäämisen ja uusien tapojen etsimisen yksilöiden auttamiseksi sopeutumisessa globalisaatioon ja teknologian muutoksiin. Jotta EU pystyisi tähän, siltä edellytetään innovatiivisuutta poliittisten puitteiden laatimisessa, lainsäädännössä ja ihmisten kokoamisessa yhteen vaihtamaan hyviä käytäntöjä ja ideoimaan uusia lähestymistapoja.

Uudistetussa sosiaalisessa toimintaohjelmassa on otettu huomioon tulokset, jotka saatiin komission vuonna 2007 käynnistämästä laajasta julkisesta kuulemisesta¹ Euroopan muuttuvan ”yhteiskunnallisen todellisuuden” kartoittamiseksi. Siinä esitetään joukko konkreettisia toimia ensisijaisilla aloilla, jotka tuotiin esille Euroopan komission hiljattaisessa tiedonannossa *Mahdollisuudet, väylät ja yhteisvastuu: 2000-luvun Euroopan uusi sosiaalinen visio*².

2. Euroopan sosiaalinen ulottuvuus – aika uudistaa ja elvyttää

Yhteiset sosiaaliset arvot kuuluvat luonnollisena osana eurooppalaisten identiteettiin, ja ne ovat toimineet perustana Euroopan yhdentymiselle alusta lähtien. EU:n politiikoilla on selkeä sosiaalinen ulottuvuus, ja niillä saavutetaan myönteisiä sosiaalisia vaikutuksia: Lissabonin strategia on osaltaan edistänyt uusien ja parempien työpaikkojen luomista. Euroopan talous- ja rahaliitto sekä euro ovat turvanneet hintojen vakauden ja edistäneet työpaikkojen luomista ja vakaata kasvua. Koheesio-politiikoilla on tuettu EU:n alikehittyneitä alueita ja vähäosaisia ryhmiä. Yhtenäismarkkinat ovat luoneet mahdollisuuksia ja ottaneet samalla huomioon markkinoiden avautumisen sosiaalisen vaikutuksen ja reagoineet siihen. EU:n työllisyys- ja sosiaalipolitiikkojen avulla on kehitetty työoloja, kuten työterveyttä ja -turvallisuutta, edistetty yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta sekä torjuttu syrjintää, rasismia ja muukalaisvihaa.

Perättäisissä laajentumisissa, joiden myötä Euroopan unioni on ottanut vastaan uusia jäsenvaltioita, on saavutettu erinomaisia tuloksia demokratian ja perusoikeuksien lujittamisessa ja koko EU:n vaurauden vahvistamisessa. Euroopan lähihistoria on heijastellut ”sosiaalisen lähentymisen” prosessin onnistumista unioniin liittyneiden jäsenvaltioiden

¹ Katso http://ec.europa.eu/citizens_agenda/social_reality_stocktaking/index_en.htm.

² KOM(2007) 726, 20.11.2007.

talousjärjestelmien lujittuessa, vaikkakin tämä prosessi on edelleen kesken. Euroopan normeilla ja EU:n säännöillä ja ohjeilla on ollut osuutensa tähän prosessiin. Nämä lähentymisen saavutukset todistavat Euroopan yhteisten sosiaalisten arvojen voimasta ja EU:n kyvystä tukea niiden kehittymistä. Laajentumisen avulla on siis onnistuttu levittämään yhtäläisiä mahdollisuuksia kautta koko mantereen.

Euroopan sosiaaliset perustavoitteet eivät ole muuttuneet: se on edelleen vahvasti sitoutunut harmonisiin, yhtenäisiin ja osallistaviin yhteiskuntiin, joissa kunnioitetaan perusoikeuksia ja jotka toimivat terveen sosiaalisen markkinatalouden pohjalta. Tämä on tuotu selkeästi esiin unionin tavoitteissa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa.

Viimeaikainen kehitys kuitenkin edellyttää keinojen, ei päämäärien, nopeaa uudelleenarviointia. Nykyhetken merkittävin muokkaava voima on **globalisaatio**.

Se tuo tullessaan ratkaisevia muutoksia sekä Euroopan sosiaalisen toimintaohjelman perusteisiin että painopisteisiin. Edellisen sukupolven aikana sosiaalinen ulottuvuus otti huimia harppauksia eteenpäin Euroopan yhtenäismarkkinoiden laajentuessa ja syventyessä. Sosiaalinen toimintaohjelma suunniteltiin 1980-luvulla keinoksi varmistaa mukautuminen teollisuuden rakennemuutokseen, jota vuoden 1992 toimintaohjelma käsitteli. Tuolloin keskeistä oli työllisyyden suojeleminen ja tarve tukea rakennemuutosta varmistamalla työmarkkinaosapuolten yksimielisyys. Nyt tarvitaan paljon laajempaa sosiaalista toimintaohjelmaa, joka antaa Euroopalle tilaisuuden käyttää täysimittaisesti hyväkseen globalisaation tuomia mahdollisuuksia, auttaa kansalaisia sopeutumaan muuttuvaan todellisuuteen ja osoittaa yhteisvastuullisuutta niitä kohtaan, joiden osalta muutoksilla on kielteisiä vaikutuksia.

Yhdessä globalisaation kanssa nopea **teknologian muutos** vaikuttaa laaja-alaisesti yhteiskuntaan ja syvästi sosiaalipolitiikkoihin.³ Se lisää taitojen kysyntää ja leventää kuilua ammattitaitoisten ja ammattitaidottomien välillä. Ammattitaidottomien työntekijöiden keskimääräinen työttömyysaste on noin 10 prosenttia, kun taas lukiotason koulutuksen hankkineiden vastaava osuus on 7 prosenttia ja korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden 4 prosenttia. Pitkällä aikavälillä tärkein yhteiskunnallinen kysymys on, miten yksilöt parhaiten saavat oikeanlaisen ammattitaidon, joka tarjoaa heille paremmat mahdollisuudet nykypäivän taloudellisessa tilanteessa työntekijöinä, yrittäjinä ja kuluttajina. Tässä ei ole kyse vain perinteisestä ammattikoulutuksesta. Kyse on siitä, minkälaisia taitoja ja minkälaista osaamista uudentyyppisessä taloudessa tarvitaan ja miten kansalaiset varustetaan taidoilla, jotka auttavat heitä menestymään. Siksi EU panostaa voimakkaasti taitojen kehittämiseen, tukee tehokkaampien ja kestävämpien työmarkkinoiden ja sosiaalijärjestelmien kehittämistä, yhdistää joustavuuden ja turvallisuuden sekä edistää liikkuvuutta koulutuksessa ja jatkokoulutuksessa sekä tiedon ja innovaatioiden alalla.

Väestömuutos on voimakas yhteiskunnallinen muutos, johon on reagoitava innovatiivisilla politiikoilla. Elinajan odotteen kasvaminen kuuluu Euroopan suurimpiin saavutuksiin. Laskevaan syntyvyyteen yhdistyneenä Euroopan väestön ikääntyminen kuitenkin edellyttää suuria muutoksia siinä, miten elämme, teemme työtä ja valmistaudumme eläkevuosiin. Väestömäärän ikäryhmässä 15–64 ennustetaan supistuvan 48:aan miljoonaan vuoteen 2050

³ Katso myös mukana seuraava komission yksiköiden valmisteluasiakirja ”A renewed social agenda for Europe: Citizens Wellbeing in the Information Society” (Uudistettu sosiaalinen toimintaohjelma Euroopalle: kansalaisten hyvinvointi tietoyhteiskunnassa).

mennessä, ja samaan aikaan huoltosuhde kaksinkertaistuu⁴. Julkisissa sosiaalimenoissa tarvitaan joustavaa sopeutumista, jossa otetaan huomioon Euroopan väestön ikääntyminen ja muuttuvat työnteon mallit. Hyvinvointijärjestelmien tehokkuuden ja toimivuuden vahvistaminen etenkin parempien kannusteiden, paremman hallinnon ja arvioinnin sekä meno-ohjelmien priorisoinnin avulla tulee pitkällä aikavälillä olemaan ratkaisevan tärkeää Euroopan yhteiskunnallisten mallien rahoituksen kestävyuden varmistamiseksi. EU tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa yhteisten haasteiden ratkaisemiseksi sekä tukee valtioiden toimia oikeudenmukaisuuden ja rahoituksen kestävyuden varmistamiseksi ja toteuttaa tarvittavia terveydenhuolto- ja eläkejärjestelmien uudistuksia. Neuvosto kehotti hiljattain komissiota ja EU:n talouspoliittista komiteaa hiomaan sosiaalimenojen analysointia ja uudistuksia, joita tarvitaan oikeudenmukaisuuden, tehokkuuden ja toimivuuden varmistamiseksi⁵ (katso liiteasiakirja).

Maahanmuutto vaikuttaa merkittävästi Euroopan unionin työllisyyteen, kasvuun ja vaurauteen. Erityisesti ammattitaitoisten siirtolaisten kysyntä todennäköisesti lisääntyy tulevina vuosina väestömuutoksen ja työvoimapulan vuoksi tietyillä aloilla ja alueilla. Jäsenvaltiot ovat myös tunnustaneet EU-tasoisesta yhteistoiminnan merkityksen siirtolaisuuteen ja **kotouttamiseen** liittyviin haasteisiin vastaamisessa.

Komissio ehdotti hiljattain laaja-alaista Euroopan yhteistä maahanmuuttopolitiikkaa⁶, jonka tarkoituksena on koordinoita toimia vaurauden, yhteisvastuullisuuden ja turvallisuuden edistämiseksi. Maahanmuuton koko potentiaali ei voi toteutua täysipainoisesti, jos ei samalla jo alusta pitäen ryhdytä toimiin kotouttamisen helpottamiseksi – mihin kuuluu myös vastaanottavan maan kielen opiskelu. Tämä tuo mukanaan myös joukon muita mutkikkaita haasteita ja vaatii työtä esimerkiksi terveydenhuollon, asumisen ja koulutuksen aloilla.

Ilmastonmuutos ja uudet energiankäyttömallit luovat sosiaalisten vaikutustensa lisäksi uusia mahdollisuuksia. EU toimii ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtäävän kansainvälisen työn etulinjassa ja analysoi myös sen yhteiskunnallisia-taloudellisia vaikutuksia ja kehittää sopeuttamista tukevia politiikkoja. Siirtyminen vähän hiilidioksidipäästöjä tuottavaan kestäväan talouteen on äärimmäisen tärkeää tulevien sukupolvien hyvinvoinnin kannalta. EU voi auttaa ottamaan käyttöön uusia talouskehityksen ja ”vihreiden työpaikkojen” luomismahdollisuuksia. Samalla se voi osoittaa yhteisvastuullisuutta kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ryhmiä kohtaan ja ottaa huomioon työmarkkinaosapuolten kannat. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomiota energiaköyhyyden riskiin.

3. Uudistettu mahdollisuuksien, väylien ja yhteisvastuun sosiaalinen toimintaohjelma: päämäärät

Uudistetun sosiaalisen toimintaohjelman pohjana on kolme yhtä tärkeää ja toisiinsa liittyvää päämäärää:

- Mahdollisuuksien luominen: Mahdollisuuksien luominen merkitsee uusien ja parempien työpaikkojen synnyttämistä ja liikkuvuuden edistämistä. Yhteiskunnissa, joissa kaikki

⁴ Yli 65-vuotiaiden suhde työikäisiin (15–64) kasvaa tämänhetkisestä arvosta 1:4 suhteeseen 1:2 vuoteen 2050 mennessä.

⁵ Talous- ja rahoitusasioiden neuvoston päätelmät 14. toukokuuta 2008, katso: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ecofin/100325.pdf.

⁶ KOM(2008) 359, 17.6.2008.

yksilöt ovat samanarvoisia, ei saa olla ihmisiä pidätteleviä esteitä. Tämä merkitsee, että kaikille taataan mahdollisuudet kehittää omaa potentiaaliaan Euroopan moniarvoisuutta kunnioittaen. Lisäksi on puututtava sekä avoimeen että epäsuoraan syrjintään ja torjuttava rasismia ja muukalaisvihaa.

- Väyliä tarjoaminen: Koska ihmisten lähtökohdat ovat hyvin erilaiset, mahdollisuuksia ei voida taata ilman että kaikkein heikko-osaisimmille tarjottavia väyliä parannetaan. Hyvätasoisien koulutuksen, sosiaaliturvan, terveydenhuollon ja palveluiden, joiden avulla voidaan voittaa eriarvoiset lähtökohdat ja suoda kaikille tilaisuus elää pidempään ja terveempänä, tulee olla kaikkien kansalaisten saatavilla. Euroopan nuorisolle on annettava valmiudet hyödyntää mahdollisuuksiaan. Koulutuksen ja ammattitaidon kehittämisen tulee olla kaikkien eurooppalaisten saatavilla läpi elämän (esim. kesken jääneen koulunkäynnin jatkaminen tai elinikäinen oppiminen), jotta he kykenevät sopeutumaan muutoksiin ja aloittamaan uudelleen elämänkaaren eri vaiheissa.
- Yhteisvastuun osoittaminen: Eurooppalaiset ovat sitoutuneita sosiaaliseen yhteisvastuullisuuteen eri sukupolvien, alueiden, varakkaiden ja varattomien sekä vauraiden ja köyhempien jäsenvaltioiden välillä. Yhteisvastuullisuus kuuluu Euroopan yhteiskunnan toimintamalliin ja Euroopan toimintatapaan suhteissa muuhun maailmaan. Todellinen mahdollisuuksien yhtäläisyys on kiinni sekä väylistä että yhteisvastuullisuudesta. Yhteisvastuullisuus merkitsee toimintaa epäedullisessa asemassa olevien auttamiseksi – niiden, jotka eivät pysty hyödyntämään avoimen ja nopeasti muuttuvan yhteiskunnan etuja. Se merkitsee sosiaalisen osallisuuden ja kotouttamisen, osallistumisen ja vuoropuhelun vaalimista sekä köyhyyden torjuntaa. Se merkitsee niiden tukemista, jotka ovat alttiina globalisaation ja teknologian muutoksen mukanaan tuomille väliaikaisille siirtymävaiheen ongelmille.

Toimet, joilla näitä päämääriä voidaan lähestyä, kuuluvat ensisijaisesti jäsenvaltioiden vastuulle kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Toimintakenttä on laaja ja vaatii priorisointia. Siksi seuraava toimintaohjelma keskittyy avainaloille – nuoriin, inhimilliseen pääomaan, pidempään ja terveempään elämään, liikkuvuuteen, sosiaaliseen osallisuuteen, syrjinnän vastustamiseen ja yhtäläisiin mahdollisuuksiin sekä osallistumiseen ja yhteiskunnalliseen vuoropuheluun. Näillä aloilla EU:n toimet tuovat selkeää lisäarvoa ja noudattavat täysin toissijaisuuden ja suhteellisuuden periaatteita. Näiden alojen toimilla edistetään mahdollisuuksista, väylistä ja yhteisvastuullisuudesta koostuvaa kolmea päämäärää. Ne heijastelevat EU:n tarvetta innovoida ja kehittyä – poliittisten puitteiden laatimisessa, lainsäädännössään ja siinä, miten ihmisiä tuodaan yhteen vaihtamaan hyviä käytäntöjä ja ideoimaan uusia lähestymistapoja.

4. Uudistettu mahdollisuuksien, väyliä ja yhteisvastuun sosiaalinen toimintaohjelma: ensisijaiset tavoitteet

4.1 Lapset ja nuoret – huomisen Eurooppa

Nuoret ovat Euroopan tulevaisuus. Monien nuorten elämän mahdollisuudet ovat kuitenkin piloilla – heiltä puuttuvat mahdollisuudet ja väylät koulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen, joiden avulla he voisivat kasvaa täysiin mittoihinsa. Köyhyyden riski koskee 19:ää miljoonaa lasta ja nuorta, ja joka vuosi kuusi miljoonaa jättää keskiasteen koulutuksen kesken. Tarvitaan toimia, joilla osattoman lapsuuden, epäterveellisten elintapojen, koulutuksen puutteen ja lasten sosiaalisen syrjäytymisen noidankehä voidaan murtaa. Korkea

nuorisotyöttömyys, koulun kesken jättävien suuri määrä ja nuorten työpaikkojen suhteellinen turvattomuus ja eriarvoisuus palkoissa ovat ongelmia, jotka on ratkaistava. Ratkaisua edellyttää myös nuorten huoli siitä, että vaikka he pysyisivät työelämässä pidempään, he saattavat iäkkäinä joutua huonompaan asemaan kuin edelliset sukupolvet. Kaikkien lasten on saatava koulutus, jonka ansiosta he voivat selviytyä nykypäivän maailmassa ja joka tarjoaa heille oikeudenmukaiset mahdollisuudet. Heitä on rohkaistava tavoittelemaan erilaista ja korkeampaa pätevyyttä ja ammattitaitoa kuin vanhempansa.

EU voi tukea sukupolvien välisen yhteisvastuun uusien muotojen kehittämistä ja ratkoa nykypäivän nuoria koskettavia erityisongelmia, joita ovat esimerkiksi väylät koulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen, työmarkkinoille, asunnon saantiin ja rahoitukseen. Eurooppalainen nuorisosopimus, josta Eurooppa-neuvosto sopi maaliskuussa 2005, tarjoaa yhteisen viitekehyksen EU:n ja jäsenvaltioiden toimille. Komissio jatkaa lapsiin ja nuoriin keskittynyttä toimintaa monella rintamalla: lasten oikeuksien sisällyttämistä osaksi EU:n toimia, lapsen oikeuksien⁷ edistämiseen ja suojelemiseen tähtäävien ponnistusten tehostamista, nuorisoa ja terveyttä käsitteleviä toimia, internetin turvallisempaa käyttöä⁸ sekä liikenneturvallisuutta koskevia tehostettuja toimia.

Jatkotoimet:

Uudistettu sosiaalinen toimintaohjelma sisältää seuraavat:

- koulutusta koskeva tiedonanto, jolla tuetaan jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmien laadun parantamiseen tähtäävää työtä ja jolla pyritään saavuttamaan koulun kesken jättämistä, lukutaitoa, osallistumista keskiasteen koulutukseen ja nuorten valmistamista elinikäiseen oppimiseen koskevat tavoitteet. Tätä seuraa julkinen kuuleminen aiheesta ”2000-luvun koulu”. Alemman perusasteen koulutuksen ja ammattikoulutuksen tehokkuuden ja oikeudenmukaisuuden maksimointi on olennainen osa nuorten mahdollisuuksien takaamista;
- vihreä kirja maahanmuutosta ja liikkuvuudesta ja tästä aiheutuvista haasteista EU:n koulutusjärjestelmille.

Myöhemmin vuosina 2008–2009 komissio

- julkaisee tiedonannon nuoria koskevan avoimen koordinoitimenetelmän kehittämisestä erityisenä kohdealueena osattomat nuoret;
- kehittää kattavamman, määrällisiin tavoitteisiin perustuvan lähestymistavan lasten köyhyyteen (katso kohta 5.2), jossa on käytetty lähtökohtana Euroopan sosiaalisen osallisuuden ja suojelun strategiaa.

4.2 Panostaminen ihmisiin, uusiin ja parempiin työpaikkoihin ja uusiin taitoihin

Uusi sosiaalinen toimintaohjelma on olennainen osa Lissabonin strategiaa ja EU:n kestävä kehityksen strategiaa. EU voi edistää hyvinvointia parhaiten vaalimalla kasvua ja työllisyyttä, sillä terve talous on vaurauden perusta, ja paras tie ulos köyhyydestä on työpaikka. Lissabonin strategia sekä Euroopan talous- ja rahaliitto auttavat luomaan enemmän työpaikkoja hintojen vakauden, vähentyneen työttömyyden ja parantuneen tuottavuuden ansiosta. Vuoden 2008

⁷ Katso http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/children/fsj_children_intro_en.htm.

⁸ KOM(2008) 106, 27.2.2008.

kevään talousennuste ennakoii 3 miljoonan työpaikan luomista vuosina 2008 ja 2009 vuosina 2006–2007 jo luotujen 7,5 miljoonan lisäksi. Pienet ja keskisuuret yritykset ovat avainasemassa uusien ja parempien työpaikkojen luomisessa, kuten hiljattain hyväksytyssä ”Small Business Act for Europe” -aloitteessa⁹ selvästi tunnustetaan.

EU:n avainroolina globalisaation ja nopean teknologisen muutoksen tilanteessa on auttaa jäsenvaltioita työmarkkinoiden nykyaikaistamisessa ja ennakoita muutoksia ja rakenneuudistusta. Se on sopinut yhteisistä joustoturvan periaatteista ja poluista, jotka perustuvat joustaviin ja turvattuihin sopimusjärjestelyihin, elinikäiseen oppimiseen, aktiivisiin työmarkkinapolitiikkoihin sekä nykyaikaisiin sosiaaliturvajärjestelmiin, joilla helpotetaan siirtymistä työmarkkinoilla ja saadaan työ kannattamaan. Komissio tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten kanssa joustoturvan toteuttamiseksi kansallisella tasolla valtioiden kansallisten Lissabonin uudistusohjelmien osana. Lainsäädännön puolella Euroopan parlamentin ja neuvoston on tärkeää päästä nopeasti myönteiseen tulokseen työaika- ja vuokratyötä koskevista direktiiviehdotuksista.

Euroopan tasoinen sosiaalinen vuoropuhelu on olennaisen tärkeää muutoksen edistämiseksi. Eurooppalaisia yritysneuvostoja koskeva direktiivi tarjoaa lähtökohdan työnantajien ja työntekijöiden väliselle vuoropuhelulle, ja sitä voitaisiin kehittää edelleen. Työmarkkinaosapuolten ja viranomaisten välisiä, muutosten ennakoimiseen ja hallitsemiseen tähtäviä kumppanuuksia kehitetään parhaillaan.

Rakennerahastot tarjoavat rahoitustukea jäsenvaltioille, alueille, kunnille, yrityksille ja kansalaisille muuttuvien olosuhteiden ennakoimiseen ja niihin sopeutumiseen. Vuonna 2007 perustettu Euroopan globalisaatorahasto (EGR) tukee globalisaation myötä muuttuvien kaupan rakenteiden vuoksi irtisanottujen työntekijöiden pääsyä nopeasti takaisin työmarkkinoille. Rahastolla on ollut myönteinen vaikutus monissa jäsenvaltioissa, mutta sen mahdollisuuksia voitaisiin kehittää edelleen.

Maahanmuutto on jo merkittävässä osassa työvoimapulan ja ammattitaitoisten työntekijöiden puutteen täydentäjänä. Erityisesti ammattitaitoisten siirtolaisten kysyntä lisääntynee väestömuutoksen myötä. Komission hiljattaisessa tiedonannossa Euroopan yhteisestä maahanmuuttopolitiikasta¹⁰ esitetään joukko aloitteita, joiden tarkoituksena on varmistaa, että taloudellisista syistä tapahtuvaa maahanmuuttoa hallitaan asianmukaisesti yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa yhteisesti sovittujen periaatteiden pohjalta. Näistä periaatteista tärkeimpiin kuuluu kotouttaminen.

Koulutus ja yleensä panostaminen inhimillisen pääoman muodostamiseen ovat ratkaisevan tärkeitä työelämään osallistumisen ja yhteiskunnallisen osallisuuden varmistamiselle ja EU:n kilpailukykyyn vahvistamiselle. Nopeasti muuttuvassa maailmassamme ihmisten on voitava hyödyntää mahdollisuuksia elämänsä eri vaiheissa. Tämä merkitsee sitoutumista elinikäiseen oppimiseen ja jatkuvaan taitojen uudistamiseen sopusoinnussa työmarkkinoiden nykyisten ja tulevien tarpeiden kanssa. Komissio esittää aloitteita, jotka liittyvät ammattitaitoon ja jäsenvaltioiden tukemiseen koulutusjärjestelmiensä nykyaikaistamisessa perustamissopimuksen sallimissa rajoissa. Uudet taidot – yrittäjätaidot sekä vähän hiilidioksidipäästöjä tuottavaan talouteen ja tieto- ja viestintäteknikkaan liittyvät taidot – sekä digitaaliset taidot, mediataidot ja taloustaidot ovat kaikki osa nykypäivän taitovalikoimaa.

⁹ KOM(2008) 394, 25.6.2008.

¹⁰ KOM(2008) 359, 17.6.2008.

Tarvittavia uudistuksia jatketaan osana Lissabonin strategiaa, johon kuuluvat Euroopan työllisyysstrategia ja koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen avoin koordinoitimenetelmä. Toimiin ryhdytään myös yrittäjäkoulutuksen, tietoteknisten taitojen¹¹ ja taloustaitojen parantamiseksi EU:ssa.

Jatkotoimet:

Tämän kokonaisuuden osana komissio esittää seuraavia:

- direktiivi, jolla parannetaan eurooppalaisten yritysneuvostojen toimintaa ja varmistetaan toimiva yhteiskunnallinen vuoropuhelu rakennemuutostoimissa. Uudistettuun sosiaaliseen toimintaohjelmaan liittyvät myös yksiköiden valmisteluasiakirjat, joista yksi tukee ja rohkaisee työmarkkinaosapuolia tehostamaan työtään rakennemuutoksen ennakoimiseksi ja hallitsemiseksi ja toinen korostaa yrityskohtaisten valtioiden rajat ylittävien sopimusten merkitystä;

- Euroopan globalisaatorahastoa koskeva kertomus, jossa arvioidaan rahaston ensimmäistä toimintavuotta, osoitetaan miten menettelyjä voitaisiin yksinkertaistaa ja virtaviivaistaa ja esitetään useita rahastoa koskevia parannusehdotuksia.

Myöhemmin vuosina 2008–2009 komissio antaa ehdotuksen

- ”uusia taitoja uusiin työpaikkoihin” -aloitteesta, johon sisältyy vuoteen 2020 ulottuva ensimmäinen työmarkkinoiden ja ammattitaidon tarpeiden arviointi ja jossa kartoitetaan nykyisiä kansallisen ja Euroopan tason ennakoitavilaineita sekä ehdotetaan tehokkaampaa lähestymistapaa, jolla varmistetaan työvoiman kysynnän ja tarjonnan ennakointi ja kohtaanto työllisyys-, ammattikoulutus- ja koulutuspolitiikkojen synergian avulla;

- päivitetystä strategisista puitteista, joilla on tarkoitus soveltaa avointa koordinoitimenetelmää eurooppalaiseen yhteistyöhön koulutuksen ja ammattikoulutuksen alalla;

- tiedonannosta, joka koskee monikielisyttä EU:ssa.

4.3 Liikkuvuus

Ihmisten vapaa liikkuvuus luo moninaisia mahdollisuuksia kansalaisille ja tukee talouskasvun ja kilpailukyvyn vahvistamista. Eurooppalaiset liikkuvat yhä enemmän. EU:lla on käytössä vankat lainsäädännölliset puitteet työntekijöiden vapaan liikkuvuuden alalla. Lisäksi se tarjoaa käytännön tukea liikkuvuuden edistämiseksi ja mahdollisten esteiden poistamiseksi – tähän kuuluu muun muassa työntekijöiden vapaan liikkuvuuden tukeminen eurooppalaisen ammatillisen liikkuvuuden toimintasuunnitelman avulla.

EU tukee myös opiskelijoiden ja nuorten liikkuvuutta monenlaisilla valtioiden rajat ylittävillä eurooppalaisilla ohjelmilla, kuten Erasmus-ohjelmalla. Tämä edistää heidän kielitaitoaan ja kulttuurienvälisen yhteistyön taitojaan sekä heidän työllistettävyyttään ja saa heidät suhtautumaan avoimemmin tulevaan ammatilliseen ja maantieteelliseen liikkuvuuteen.

¹¹ KOM(2007) 496, 7.9.2007.

Työntekijöiden lähettämistä koskeva direktiivi on merkittävästi edistänyt palvelujen vapaata liikkuvuutta ja samalla suojelemaan työntekijöitä ja työoloja. Työntekijöiden lähettäminen jäsenvaltiosta toiseen herättää kuitenkin myös joukon kysymyksiä nykyisen eurooppalaisen ja kansallisen lainsäädännön ja käytäntöjen soveltamisesta lähetettyihin työntekijöihin. Komissio antoi vastikään suosituksen¹², joka koskee hallinnollisen yhteistyön lisäämistä pimeän työn torjumiseksi ja asianmukaisen luottamuksen tason varmistamiseksi jäsenvaltioiden välillä.

Joistakin kysymyksistä on vastikään keskusteltu laajasti myös Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen päätösten jälkimainingeissa (asioissa Laval, Viking ja Rüffert). Komissio auttaa jäsenvaltioita hyödyntämään tehokkaasti työntekijöiden lähettämistä koskevan nykyisen direktiivin tarjoamia mahdollisuuksia. Samalla se keskustelee tuomioistuimen päätösten ja muiden ennakkotapausten perusteellisen analysoinnin pohjalta kaikista näistä kysymyksistä työmarkkinaosapuolten ja jäsenvaltioiden kanssa ja puuttuu huolta aiheuttaviin seikkoihin. Asiaa käsitellään myös syksyn 2008 foorumissa, joka kutsutaan koolle nimenomaan tätä tarkoitusta varten. Komissio on sitoutunut varmistamaan, ettei perustamissopimukseen sisältyvien perusvapauksien ja perusoikeuksien suojelun välille synny ristiriitaa, ja arvioi huolenaiheet perusteellisesti, keskustelee niistä ja reagoi niihin esimerkiksi antamalla tarvittaessa tulkintaohjeita.

Komissio on tältä osin erittäin tyytyväinen ministerineuvoston 9. kesäkuuta 2008 vahvistamaan yhteiseen kantaan, jossa vahvistetaan vuokratyöntekijöiden osalta yhtäläisen kohtelun periaate ensimmäisestä päivästä lähtien, elleivät työmarkkinaosapuolet toisin päättä.

Jatkotoimet:

Tämän kokonaisuuden osana komissio

- kehottaa työmarkkinaosapuolia ja jäsenvaltioita keskustelemaan hiljattaisten tuomioistuimen päätösten herättämistä kysymyksistä ja järjestämään foorumin keskustelun edistämiseksi ja hyvien käytäntöjen vaihtamiseksi sidosryhmien kesken siitä, miten noudattaa sosiaalisia oikeuksia työvoiman liikkuvuuden lisääntyessä. Komissio tukee jäsenvaltioita ja keskustelee niiden ja työmarkkinaosapuolten kanssa siitä, miten huolta aiheuttaviin näkökohtiin voitaisiin puuttua;

- kehittää edelleen ”viidettä vapautta” poistamalla tiedon vapaan liikkuvuuden esteitä ja edistämällä erityisryhmien, kuten tutkijoiden¹³, nuorten yrittäjien¹⁴, nuorten¹⁵ ja vapaaehtoistyöntekijöiden liikkuvuutta¹⁶. Se pyrkii myös varmistamaan ammattipätevyden vastavuoroista tunnustamista koskevan EY:n direktiivin¹⁷ täydellisen ja tinkimättömän toimeenpanon.

¹² Komission suositus, annettu 3. huhtikuuta 2008, tiivistetystä hallinnollisesta yhteistyöstä, joka koskee palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvaa työntekijöiden lähettämistä työhön toiseen jäsenvaltioon.

¹³ KOM(2008) 317, 23.5.2008, Paremmat uranäkymät ja suurempi liikkuvuus: eurooppalainen kumppanuus tutkijoita varten.

¹⁴ Pilottihanke 2008–2010.

¹⁵ Vihreä kirja, joka on suunniteltu julkaistavaksi kesäkuussa 2009.

¹⁶ Ehdotus neuvoston suositukseksi liiteasiakirjassa.

¹⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY ammattipätevyden tunnustamisesta.

4.4 Pidempi ja terveempi elämä

Euroopan ikääntyvä yhteiskunta edellyttää erilaisia politiikkoja, jotka vaihtelevat tietotekniikan mahdollisuuksien tutkimisesta ikäihmisten terveyden ja hyvinvoinnin parantamisesta sen arvioimiseen, mitä terveydenhuollon ja eläkejärjestelmien muutoksia ikääntyvän väestön tarpeisiin vastaaminen edellyttää, unohtamatta myös julkisen rahoituksen kestävyttä.

EU:n tulee edistää kaikkien pääsyä laadukkaan terveydenhuollon piiriin. Potilaiden oikeuksien parantaminen valtioiden rajat ylittävässä terveydenhuollossa on merkittävä osa näitä pyrkimyksiä. Potilaan oikeuksia on selkeytettävä ja on luotava puitteet, jotta varmistetaan, että jäsenvaltiot säilyttävät toimivallan tehdä päätöksiä kansallisia terveydenhuoltojärjestelmiään koskevissa asioissa, kestävä rahoituksen tarvetta unohtamatta. Myös potilaiden ja terveydenhuollon ammattilaisten liikkuvuutta tulee edistää helpottamalla sähköisten potilastietojen rajat ylittävää yhteentoimivuutta ja huolehtia samalla yksityisyyden suojelusta.

EU tukee jäsenvaltioiden työtä, joka tähtää sosiaalisten suojelujärjestelmien ja terveydenhuoltojärjestelmän rahoituksen kestävyuden varmistamiseen, eläkkeiden riittävyden turvaamiseen tulevaisuudessa ja palvelujen laadun ja saatavuuden säilyttämiseen. Näiden alojen avoimessa koordinoitimenetelmässä rahoituksen kestävyys ja sosiaalinen riittävyys ovat kuuluneet yhteisiin tavoitteisiin vuodesta 2006. Komissio ja jäsenvaltiot analysoivat myös ikääntymisen sekä eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmien uudistusten vaikutuksia talouteen ja talousarvioon.

Köyhyys, työttömyys, alhainen koulutustaso, geneettiset riskit ja vammaisuus ovat kaikki yhteydessä heikkoon terveyteen. Lokakuussa 2007 hyväksytty Euroopan terveyden strateginen toimintamalli¹⁸ korostaa yhteisiä universaalisuuden, korkealuokkaisen hoidon saannin, oikeudenmukaisuuden ja yhteisvastuullisuuden arvoja. Siinä ennakoitavia toimia, joilla vastataan Euroopan väestön ikääntymiseen ja lisääntyvään eriarvoisuuteen terveysasioissa liittyviin haasteisiin. EU:n terveysportaali tarjoaa kansalaisille ja sidosryhmille pääsyn keskeisiin terveyskysymyksiä käsitteleviin tietoihin.

Komission vuonna 2007 hyväksymä yhteisön työterveys- ja työturvallisuusstrategia¹⁹ auttaa ihmisiä pysymään pitempään työmarkkinoilla parantamalla suojelua työpaikan riskitekijöiltä. Strategian tarkoituksena on vähentää työtapaturmien kokonaismäärää 25 prosentilla vuoteen 2012 mennessä.

Jatkotoimet:

Komissio aikoo

- ehdottaa direktiiviä potilaiden oikeuksien soveltamisesta rajat ylittävässä terveydenhuollossa. Näin voidaan laatia yhteisön puitteet rajat ylittävälle terveydenhuollossa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön pohjalta. Tämä auttaa selkeyttämään potilaan oikeuksia koskevaa lainsäädäntöä, varmistamaan laadukkaan, turvallisen ja tehokkaan rajat ylittävän hoidon ja tarjoamaan puitteet eurooppalaiselle yhteistyölle, jossa

¹⁸ KOM(2007) 630, 23.10.2007.

¹⁹ KOM(2007) 62, 21.2.2007.

otetaan täysin huomioon kansallisten järjestelmien periaatteet ja jolla varmistetaan näiden kestävyys;

- esittää suosituksen sähköisten potilastietojen rajat ylittävistä yhteistoimivuudesta, mikä edistää potilaiden ja terveydenhuollon ammattilaisten liikkuvuutta;

- julkaista syksyllä 2008 tiedonannon toimista, joilla vastataan ikäntyvän väestön tarpeisiin. Euroopan ”hyvää vanhuutta tietoyhteiskunnassa” koskevan toimintasuunnitelman puitteissa uusi EU:n rahoittama tuetun asumisen ohjelma kerää yli 600 miljoonaa euroa tutkimukseen, joka koskee vanhusten elämää kotona, työpaikalla ja yleensä yhteiskunnassa parantavan tieto- ja viestintäteknologian käyttöä;

- julkaista päivitetyn kertomuksen ikääntymisen vaikutuksesta julkisiin menoihin keväällä 2009; sitä seuraa tiedonanto julkisen rahoituksen pitkän aikavälin kestävyyydestä syksyllä 2009;

- julkaista tiedonannon terveydenhuollon eriarvoisuudesta vuoden 2009 aikana sosiaalisen osallisuuden ja sosiaalisen suojelun avoimen koordinoitimenetelmän osana tehdyn työn pohjalta;

- ehdottaa tiedonantoa ja neuvoston suosituluonnosta potilasturvallisuudesta ja terveystalouden laadusta, joihin sisältyy terveydenhoitoon liittyvien tartuntojen ehkäiseminen ja hallinta, sekä tiedonantoa telelääketieteestä ja innovatiivisista tieto- ja viestintäteknisistä välineistä kroonisten sairauksien hallinnassa;

- julkaista vihreän kirjan EU:n terveydenhuoltoalan työvoimasta olennaisena osana laadukkaiden terveystalouden tuottamista; siinä käsitellään ikääntymisen, liikkuvuuden ja teknologian muutoksen aiheuttamia haasteita sekä sitä, miten niihin voidaan vastata.

4.5 Köyhyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunta

Köyhyysriski koskettaa noin 78:aa miljoonaa eurooppalaista eli 16:ta prosenttia EU:n väestöstä. Köyhyys kohtaa ennen kaikkea työttömiä, vammaisia ja iäkkäitä. Naisten riski on suhteettoman suuri. Työllisyyskään ei aina suojaa köyhyydeltä: työssä käyvien köyhyys on lisääntymässä, ja noin 8 prosenttia työllisistä on vaarassa ajautua köyhyyteen. On olemassa esteitä ja taloudellisia pidäkkeitä, jotka estävät tiettyjä ryhmiä käyttämästä täysimittaisesti hyväkseen työllisyys-, koulutus-, asumis- ja terveydenhuoltopalveluja tai hankaloittavat sitä. EU auttaa osana köyhyyden torjuntaa koordinoimaan työtä, jolla edistetään aktiivista osallistamista, kuten pääsyä työmarkkinoille, työn kannattavuutta ja elinikäistä oppimista etenkin niiden kohdalla, joiden on vaikeinta päästä työmarkkinoille. Komissio pyrkii toimillaan myös varmistamaan, että yhtenäismarkkinat ja kilpailusäännöt edistävät korkealuokkaisten, kaikkien saatavilla olevien ja kestävien sosiaalipalveluiden kehittämistä, kuten sosiaalisten yritysten tarjoamat palvelut (esim. osuuskunnat, keskinäiset yhtiöt).

Jatkotoimet:

Komissio julkistaa osana tätä kokonaisuutta ensimmäisen kaksivuotiskertomuksen yleishyödyllisistä sosiaalipalveluista ja aikoo vuosina 2008–2009

- esittää suosituksen aktiivisesta osallistamisesta, jonka kattamiin kysymyksiin kuuluvat tulotuki, yhteydet työmarkkinoihin ja parempi pääsy laadukkaisiin palveluihin. Vuodelle 2010 suunniteltu köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuosi tarjoaa mahdollisuuden uudistaa EU:n ja sen jäsenvaltioiden poliittinen sitoutuminen näihin EY:n perustamissopimuksen perustavoitteisiin;
- muotoilla uudelleen Euroopan heikko-osaisimmille tarkoitetun elintarvikeapuohjelman ja laajentaa sitä huomattavasti. Kyseinen ohjelma toimitti ruokaa yli 13 miljoonalle ihmiselle vuonna 2006, ja sen merkitys on kasvanut entisestään ruoan kallistuessa;
- ryhtyä aloitteisiin, joilla parannetaan digitaalisia taitoja, tuetaan laajakaistan käyttöönottoa alueilla, joilla palveluiden levinneisyys on alhainen,²⁰ ja parannetaan vammaisten esteettömyyttä ja osallistumista tietoyhteiskuntaan²¹ digitaalisen kuilun kaventamiseksi. Suunnitteilla on myös toimia taloudellisen osallistamisen edistämiseksi – jotta tavallinen pankkitili olisi EU:ssa kaikkien saatavilla.

4.6 Syrjinnän torjunta

Mahdollisuuksien toteuttaminen merkitsee, että syrjintään puututaan järjestelmällisesti ja rasismia ja muukalaisvihaa torjutaan. Pitkään voimassa olleen sukupuoleen perustuvan syrjinnän kieltävän lainsäädännön lisäksi EU:n lait kieltävät uskontoon tai vakaumukseen, vammaan, ikään ja sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän työelämässä sekä rotuun tai etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän työelämässä, koulutuksessa, sosiaalisessa suojelussa ja tavaroiden ja palveluiden saatavuudessa. Näiden lakien täydentämiseksi uudistetussa sosiaalisessa toimintaohjelmassa on avainasemassa direktiiviehdotus uskontoon tai vakaumukseen, vammaan, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumisesta ja tasaveroisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta myös työelämän ulkopuolella.

EU osallistuu aktiivisesti rasismien ja muukalaisvihan torjuntaan ja kannustaa neuvostoa hyväksymään muodollisesti rasismien ja muukalaisvihan torjuntaa koskevan puitepäättöksen, josta päästiin poliittiseen yksimielisyyteen huhtikuussa 2007.

Viimeisten viidenkymmenen vuoden kuluessa EU on edistänyt naisten ja miesten tasa-arvoa yhtenä keskeisistä arvoistaan kehittämällä kattavat lainsäädännölliset puitteet. Naisten työmarkkinaosallistumisen lisäämiseen on panostettu Euroopan sosiaalirahaston kautta. Naisten työllisyysprosentti nousi 54,3 prosentista 57,2 prosenttiin vuodesta 2001 vuoteen 2006, ja tavoitteeksi asetettu 60 prosenttia vuoteen 2010 mennessä on näköpiirissä.

²⁰ KOM(2006) 129, 20.3.2006.

²¹ KOM(2007) 694, 8.11.2007.

Eriarvoisuutta esiintyy kuitenkin edelleen, mikä näkyy sukupuolten palkkaeroina. Lisäksi naiset ovat aliedustettuina taloudellisten ja poliittisten päätösten teossa.²²

Jatkotoimet:

Tämän kokonaisuuden osana komissio

- ehdottaa direktiiviä uskontoon tai vakaumukseen, vammaan, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi ja tasaveroisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi työelämän ulkopuolella. Se myös jatkaa muita kuin lainsäädännöllisiä toimia tasa-arvon edistämiseksi läheisessä yhteistyössä jäsenvaltioiden, kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten kanssa²³;

- raportoi Euroopan romaniyhteisön hyväksi toteutettavista EU:n välineistä ja toimintalinjoista (katso liitteenä oleva kertomus).

Komissio aikoo

- vahvistaa naisten ja miesten tasa-arvon liittämistä osaksi (valtavirtaistaminen) kaikkea EU:n politiikkaa ja toimintaa etenkin kaikilla tämän uudistetun sosiaalisen toimintaohjelman kattamilla aloilla niiden sitoumusten mukaisesti, jotka on esitetty EU:n naisten ja miesten tasa-arvon tiekartassa (2006–2010) ja Euroopan tasa-arvosopimuksessa;

- raportoida tiekartan toimeenpanosta vuonna 2008 ja esittää arvioinnin ja seurantastrategian vuonna 2010;

- harkita syyskuussa 2008 sellaisten säädösehdotusten esittämistä, joiden tarkoituksena on helpottaa yksityis- ja työelämän yhteensovittamista kehittämällä vanhempainlomajärjestelyjä, ottamalla käyttöön uusia vapaan muotoja (isyysvapaa, adoptio- ja hoitovapaat) sekä vahvistamalla raskaana olevien naisten suojelua;

- jatkaa toimia miesten ja naisten palkkaerojen pienentämiseksi heinäkuussa 2007 hyväksytyyn tiedonantonsa²⁴ mukaisesti etenkin selvittämällä tapoja parantaa lainsäädäntöä ja sen soveltamista, käyttämällä täysimääräisesti hyväksi Euroopan kasvu- ja työllisyysstrategiaa, kannustamalla työnantajia sitoutumaan tasaveroiseen palkkaukseen ja tukemalla hyvien käytäntöjen vaihtoa yhteisön tasolla;

- julkaista kertomuksen lastenhoidon saatavuutta koskevista Barcelonan tavoitteista syyskuussa 2008;

- keskittyä avoimessa koordinoitimenetelmässä alentamaan köyhyysriskissä elävien naisten ja etenkin iäkkäiden naisten osuutta;

- ryhtyä toimiin yrittäjyydessä ilmenevien sukupuolierojen osalta (tällä hetkellä vain 31 prosenttia Euroopan yrittäjistä on naisia).

²² Women and men in decision-making 2007, Euroopan komissio 2008.

²³ Katso tähän liittyvä tiedonanto ”Syrjimättömyys ja yhtäläiset mahdollisuudet: uusi sitoutuminen”.

²⁴ KOM(2007) 424, 18.7.2007.

4.7 Mahdollisuudet, väylät ja yhteisvastuullisuus maailmanlaajuisesti

EU toimii yhteistyössä kansallisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa edistääkseen tiukkoja sosiaalisia normeja työntekijöiden, kuluttajien ja ympäristön suojelussa. EU:n koordinoitujen toimien muokkaamassa kansainvälistä toimintaohjelmaa ja valjastavat käyttöön globalisaation ja muutoshallinnan myönteiset puolet. Komissio kiinnittää yhä enemmän huomiota sosiaalisten politiikkojensa esiintuomiseen EU:n ulkopuolella sekä sisäisten politiikkojensa sosiaalisiin vaikutuksiin maailmanlaajuisesti.

Komissio jatkaa yhteistyötään hakijamaiden ja mahdollisten hakijamaiden kanssa sosiaali- ja muilla vastaavilla aloilla²⁵. Se osallistuu kansainväliseen työhön, jonka tarkoituksena on edistää globalisaation sosiaalista ulottuvuutta. Se jatkaa myös poliittista vuoropuhelua työllisyydestä ja sosiaalikesymyksistä kahdenvälisillä ja alueellisilla foorumeilla, kuten Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimaissa ja nousevissa talouksissa. Komissio varmistaa, että sen ulkosuhteita, kauppaa ja kehitysyhteistyötä koskevat politiikat auttavat laajassa merkityksessä edistämään mahdollisuuksia, väyliä ja yhteisvastuullisuutta EU:n rajojen ulkopuolella.

Se sisällyttää ihmisarvoisen työn ja sosiaaliset kysymykset EU:n ja kolmansien maiden välisiin sopimuksiin ja vahvistaa sosiaalista ulottuvuutta kauppa- ja kauppaan liittyvissä politiikoissa (kuten yleinen tullietuusjärjestelmä ja vapaakauppasopimusten neuvottelut). Kehitysyhteistyö- ja ulkosuhdepolitiikkoja ja -apua käytetään myös tukemaan sosiaalisen suojelun järjestelmien kehittämistä ja työmarkkinoiden nykyaikaistamista sekä vaikuttamaan kansainväliseen työhön, joka liittyy globalisaation ja ilmaston muutoksen sosiaalisen ulottuvuuden käsittelyyn.

Jatkotoimet:

Komissio vahvistaa sitoutumisensa kansainvälisesti sovitun ihmisarvoisen työn toimintaohjelman edistämiseen myös Kansainvälisen työjärjestön (ILO) ja muiden kumppanien kanssa tehtävän yhteistyön kautta sekä ottamalla käyttöön kaikki asiaankuuluvat EU:n politiikat (katso liitekertomus, joka kuvailee vuodesta 2006 saavutettua edistystä). Komissio myös kehottaa kaikkia jäsenvaltioita näyttämään esimerkkiä ratifioimalla ja panemalla täytäntöön ILO:n yleissopimukset, jotka ILO on luokitellut ajan tasalla oleviksi.

Komissio edistää edelleen yritysten sosiaalista vastuuta yhteistyössä kaikkien asianosaisten sidosryhmien kanssa.

5. Uudistettu mahdollisuuksien, väylien ja yhteisvastuun sosiaalinen toimintaohjelma: välineet

Sosiaalisen todellisuuden kartoitus vahvisti, että kansalaiset ja sidosryhmät odottavat EU:n tuovan lisäarvoa sosiaaliseen kehitykseen unohtamatta kuitenkin toissijaisuuden, suhteellisuuden ja moniarvoisuuden periaatteita. Se jatkaa tätä työtä EY:n perustamissopimuksen välineitä käyttäen (säädökset, sosiaalinen vuoropuhelu, avoin koordinoitimenetelmä, EU:n rahoitus, kansalaisyhteiskunnan osallistuminen) ja käyttämällä hyväkseen erilaisia synergioita näiden välillä, jotta päästään kokonaisvaltaiseen

²⁵ Katso esim. komission tiedonanto ”Länsi-Balkan – lähemmäksi EU-jäsenyyttä”, KOM(2008) 127, 5.3.2008.

toimintamalliin ja jotta poliittisista välineistä voidaan koota tarkemmin harkittu kokonaisuus. Talous- ja talousarviopolitiikkojen koordinointi ja valvonta ovat myös merkittävässä osassa tässä suhteessa.

5.1 EU:n lainsäädäntö

EU:ssa voimassa olevat jyvät lainsäädännölliset puitteet, jotka EU on luonut kansalaistensa hyvinvoinnin takaamiseksi, perustuvat heidän oikeuksiensa vakiinnuttamiseen ja vahvistamiseen kansalaisina, kuluttajina ja työntekijöinä monilla aloilla, joista esimerkkeinä liikkuvuus, terveys ja turvallisuus, sosiaaliturva, työolot, tiedottaminen ja kuuleminen, naisten ja miesten tasa-arvo ja syrjimättömyys.

Eräissä tapauksissa ratkaisu voi löytyä uusista EU-säännöksistä, jos niiden merkityksellisyydestä vallitsee laaja yksimielisyys ja lisäarvosta on vakuuttavat todisteet. Nykyistä lainsäädäntöä on päivitettävä ja virtaviivaistettava esiin nousevien kysymysten (esim. syrjinnän, terveyden ja turvallisuuden alalla), uusien työn organisaatiomuotojen (esim. eurooppalaiset yritysneuvostot, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen) ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella (esim. työaika, sosiaaliturva, rajat ylittävä terveydenhuolto).

Nykyistä lainsäädäntöä tulee soveltaa ja sen noudattamista valvoa tehokkaasti. Virheelliseen toimeenpanoon liittyvät ongelmat johtuvat usein tiedon puutteesta tai kansallisten viranomaisten välisen koordinaation ja yhteistyön riittämättömyydestä. Komissio tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden, työmarkkinaosapuolten ja muiden toimijoiden kanssa näiden ongelmien korjaamiseksi, kuten on esitetty tiedonannossa ”Tulosten Eurooppa – yhteisön lainsäädännön soveltaminen”²⁶ ja kuten komissio on ilmaissut kansalaisille ja yrityksille sisämarkkinoita koskevan katsauksen yhteydessä tarjoamassaan tuessa.

5.2 Sosiaalinen vuoropuhelu

Euroopan sosiaalinen vuoropuhelu on Euroopan sosiaalisen mallin perusasia, ja sillä on keskeinen asema EU:n politiikkojen laadinnassa. EY:n perustamissopimuksessa vahvistetulla työmarkkinaosapuolten oikeudella tulla kuulluiksi ennen kuin komissio julkaisee työllisyyteen tai sosiaaliasioidiin liittyviä aloitteita, neuvotella keskenään komission esittämistä kysymyksistä tai solmia itsenäisiä sopimuksia omasta aloitteestaan on ollut monia myönteisiä seurauksia, kuten osapuolten sopimukset vanhempainlomasta, väkivallasta ja stressistä työssä, etätyöstä ja merenkulkijoita koskevasta ILO:n yleissopimuksesta. Tähän kokonaisuuteen sisältyvät yksiköiden valmisteluasiakirja etätyöstä ja ehdotus työmarkkinaosapuolten sopimukseksi merityötä koskevasta ILO:n yleissopimuksesta.

Komissio kehottaa työmarkkinaosapuolia käyttämään täysimääräisesti hyödykseen Euroopan sosiaalisen vuoropuhelun tarjoamia mahdollisuuksia. Tietonsa ja kokemuksensa ansiosta osapuolilla on parhaat mahdollisuudet tunnistaa sosiaalisen todellisuuden muuttuminen, ja niillä voi olla tärkeä rooli etsittäessä vastauksia. EU edistää edelleen sosiaalista vuoropuhelua myös sektoreiden ja toimialojen tasolla sekä antaa kansallisille työmarkkinaosapuolille tukea niiden pannaessa täytäntöön eurooppalaisia puitesopimuksia.

²⁶ KOM(2007) 502, 5.9.2007.

5.3 Avoin koordinoitimenetelmä

Avoimet koordinoitimenetelmät, jotka ovat auttaneet jäsenvaltioita kehittämään yhteisen vision sosiaalisista haasteista, kasvattaneet yhteistyöhalua ja halukkuutta oppia muiden käytännöistä, vauhdittaneet uudistusten etenemistä ja toimeenpanoa ja edistäneet tietoon sekä avoimuuteen, läpinäkyvyyteen ja osallistumiseen perustuvaa toimintamallia politiikkojen laadinnassa, ovat EU:n sosiaalisen toimintasuunnitelman avain.

Vuonna 1997 käynnistetty ensimmäinen Euroopan työllisyysstrategia on edistänyt uusien ja parempien työpaikkojen luomista ja sitä myötä erittäin konkreettisesti hyvinvointia. Koulutuksen ja ammattikoulutuksen alan avoin koordinoitimenetelmä, joka käynnistyi vuonna 2002, on antanut jäsenvaltioille arvokasta tukea näiden kehittäessä politiikkojaan ja elinikäisen oppimisen strategioitaan. Avoimessa koordinoitimenetelmässä sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden alalla saavutetut tulokset aloilla, jotka eivät kuulu yhteisön suoraan toimivaltaan (esim. eläkkeet, perhe- ja työkyvyttömyysetuudet, terveydenhuolto ja pitkäaikaishoito) osoittavat, että tämä prosessi täydentää olennaisesti EU:n lainsäädäntöä. Se osoittaa, miten EU:n tukema vapaaehtoinen yhteistyö jäsenvaltioiden välillä voi käytännössä tehostaa toissijaisuusperiaatteen toteutumista valtioiden yhteisissä ponnisteluissa köyhyyden ja syrjäytymisen torjumiseksi ja antaa takeet nykyaikaisille, kestäville ja oikeudenmukaisille hyvinvointijärjestelmille.

Määrälliset tavoitteet ja mittarit ovat osoittautuneet välttämättömiksi EU:n ja kansallisen tason edistyksen vauhdittamisessa ja seuraamisessa. Lissabonin strategian valmistelu vuoden 2010 jälkeiselle kaudelle tarjoaa mahdollisuuden arvioida saavutettua edistystä ja tarkastella, pitäisikö tavoitteiden olla vielä kunnianhimoisempia (kuten korkeammat nuorten, iäkkäiden työntekijöiden ja naisten työllisyysluvut). Olisi myös harkittava tavoitteiden käyttöönottoa tai päivittämistä muilla avoimen koordinoitimenetelmän alueilla (esim. inhimilliseen pääomaan sijoitettava osuus BKT:stä, etenkin lasten köyhyyden vähentäminen, koulutuksen saavutettavuuden parantaminen, tavoitteiden asettaminen eläkkeiden sekä terveydenhuolto- ja pitkäaikaishoitajärjestelmien uudistamiselle), jotta nämä heijastaisivat uutta sitoutumista tulosten saavuttamiseen uudistetussa sosiaalisessa toimintaohjelmassa. Tässä yhteydessä tarvittavia tilastotietoja kehitellään yhteistyössä Eurostatin ja Euroopan tilastojärjestelmän kanssa.

Jatkotoimet:

Komissio

- esittää sosiaalisen suojelun ja osallisuuden alan avoimen koordinoitimenetelmän vahvistamista ja sen mahdollisuuksien täysimittaista hyödyntämistä soveltamalla joitakin Lissabonin strategiassa käytettyjä menettelyjä ja työmenetelmiä tavoitteenaan parantaa poliittista sitoutumista ja näkyvyyttä (mm. asettamalla määrällisiä tavoitteita), vahvistaa yhteyksiä muihin politiikkoihin, kehittää analyysivälineitä ja tietopohjaa sekä herätellä jäsenvaltioita tarkkailuun, keskinäiseen oppimiseen ja vertaisarviointiin; (katso liiteasiakirja)

- harkitsee suosituksen esittämistä aktiivisesta osallistamisesta (katso kohta 4.5).

Sosiaalisen todellisuuden kartoituksessa tuli ilmi kasvava yksimielisyys siitä, että BKT talouden suorituskyvyn mittarina ei ole riittävä ohjaamaan politiikkoja, joilla reagoidaan mutkikkaisiin nykypäivän haasteisiin. Komissio tukee ”bruttokansantuotetta pidemmälle menevien” hyvinvointitavoitteiden kehittämistä.

5.4 EU:n rahoitus

Koheesiopolitiikka ja rakennerahastot osallistuvat merkittävästi mahdollisuuksien, väylien ja yhteisvastuun edistämiseen vahvistamalla sekä kilpailukykyä että sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Koheesiopolitiikasta ja eritotenkin Euroopan sosiaalirahastosta käytetään nykyisellä ohjelmakaudella 2007–2013 noin 14 miljardia euroa yritysten ja työntekijöiden muutostenhallinta- ja ennakkointikyvyn vahvistamiseen; noin 26 miljardia euroa koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen laadun parantamiseen; noin 30 miljardia euroa työllisyyden lisäämiseen, johon sisältyy syrjinnän vastainen työ, 5 miljardia euroa terveyteen tehtäviin investointeihin ja 1,2 miljardia euroa toimiin, joilla lisätään siirtolaisten osallistumista työelämään ja heidän sosiaalista osallisuuttaan. Lisäksi kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista koskevasta eurooppalaisesta rahastosta (2007–2013) tuetaan uusien siirtolaisten kotouttamista jäsenvaltioissa. Komissio tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa varmistaakseen näiden sijoitusten mahdollisimman tehokkaan käytön erityisesti Lissabonin strategian poliittisten painopistealueiden tukemiseen. Kuten yllä kuvattiin (katso kohta 4.2), Euroopan globalisaatiorahasto tukee globalisaation myötä irtisanottuja työntekijöitä.

Myös Euroopan maatalouden tukirahasto ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto osallistuvat EU:n sosiaaliseen toimintaohjelmaan varmistamalla edullisen ja hyvälaatuisen ruoan saatavuuden, parantamalla maatalous-, metsä- ja ruoanjalostusalojen kilpailukykyä ja työpaikkojen laatua ja parantamalla maaseudun elämänlaatua ja kehittämällä maaseudun työllisyyden mahdollisuuksia kokonaisuutena.

Vuosien 2007–2013 työllisyyttä ja yhteysvastuuta koskeva ohjelma (PROGRESS-ohjelma)²⁷ tukee EU:n lainsäädännön soveltamista ja luo yhteisymmärrystä EU:n tavoitteista ja painopistealueista sekä vahvistaa kumppanuuksia tärkeimpien EU:n ja kansallisten sidosryhmien välillä. Elinikäisen oppimisen ohjelma tukee laadukkaan koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen kehittämistä ja nuorisotoimintaohjelma nuorten sosiaalista osallisuutta avointen koordinoitimenetelmien poliittisten tavoitteiden mukaisesti. Vuosien 2007–2013 tutkimuksen puiteohjelman tukema tiedeyhteisön lisääntyvä osallistuminen ja vahvemmat siteet muihin käynnissä oleviin tutkimustoimintoihin vaikuttavat myös tiedon ja tietopohjaisten politiikkojen kehittämiseen.

5.5 Kumppanuus, vuoropuhelu ja viestintä

Kaikkia koskeviin mahdollisuuksiin, väyliin ja yhteisvastuuseen voidaan päästä vain kumppanuuksilla EU:n toimielinten, jäsenvaltioiden, alueellisten ja paikallisviranomaisten, työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja muiden sidosryhmien sekä tarvittaessa ulkoisten kumppaneiden kesken.

Kansalaisyhteiskunnan järjestöt ovat elintärkeä yhdysside Euroopan unionin, jäsenvaltioiden ja kansalaisten välillä. Komissio tukee edelleen kansalaisjärjestöjen kykyä toimia EU:n tasolla ja ottaa aktiivisesti osaa EU:n politiikkojen kehittämiseen ja toimeenpanoon.

Myös yritykset voivat läheisessä yhteistyössä aktiivisesti muiden sidosryhmien kanssa vaikuttaa uudistetun sosiaalisen toimintaohjelman päämäärien saavuttamiseen esimerkiksi sosiaalisen osallistamisen ja taitojen kehittämisen aloilla.

²⁷ Katso http://ec.europa.eu/employment_social/progress/index_en.html.

Kansalaisille, yrityksille ja muille sidosryhmille tulisi tiedottaa paremmin Euroopan unionin tarjoamista mahdollisuuksista käyttäen hyväksi nykyisiä palveluita, joista mainittakoon muun muassa ammatillisen liikkuvuuden portaali EURES, SOLVIT-verkosto, sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmä, Enterprise Europe Network -verkosto, Europe Direct -tiedotuspiste ja Sinun Eurooppasi. Parhaillaan valmistellaan sisämarkkinoiden tukipalvelua, joka edistää tiedon saatavuutta ja esteettömyyttä²⁸.

Komissio edistää edelleen kansalaisten osallistumista etenkin Euroopan kulttuurienvälisen vuoropuhelun teemavuoden 2008 yhteydessä. Teemavuoden saavutuksilla on oltava kestävä vaikutukset, ja ne tulee ottaa huomioon kaikissa asiaankuuluvissa EU:n politiikoissa ja ohjelmissa.

Komissio jatkaa kansalaisten ja sidosryhmien mielipiteiden kuuntelemista toteuttaessaan uudistettua sosiaalista toimintaohjelmaa.

5.6 Mahdollisuuksien, väylien ja yhteisvastuun edistämisen varmistaminen kaikessa EU:n politiikassa

Näyttöpohjaisten seurantavälineiden kehittämisestä tulee tärkeä tapa varmistaa, että EU:n politiikat heijastavat mahdollisuuksien, väylien ja yhteisvastuun edistämiseen liitettyjä tavoitteita. Tämänhetkinen perustamissopimus edellyttää, että kaikki Euroopan yhteisön toimet ”pyrkivät edistämään miesten ja naisten välistä tasa-arvoa”²⁹. Yleisesti tunnustetaan, että EU:n tulisi ottaa huomioon sosiaalipolitiikan päämäärät ja tarve torjua kaikkentyyppistä syrjintää kaikkien muiden politiikkojen määrittelyssä ja toteuttamisessa. Komissio varmistaa jatkossakin, että kaikille tärkeimmille uusille aloitteille tehdään tiukka sosiaalisten vaikutusten analysointi osana vaikutusten arviointia. Vaikutustenarviointilautakunta varmistaa edelleen, että mahdolliset sosiaaliset ja työllisyysvaikutukset otetaan täysimittaisesti huomioon ennen ehdotusten tekemistä. Nykyisen politiikan arvioinnissa komissio kiinnittää entistä enemmän huomiota sosiaalisiin vaikutuksiin.

EU kannustaa jo nyt vahvasti sosiaalisten vaikutusten huomioonottamiseen osana sisämarkkinalainsäädännön ja -toimien kehittämistä. Esimerkiksi EU:n julkisia hankintoja koskevat säännöt jättävät viranomaisille runsaasti mahdollisuuksia ottaa huomioon sosiaaliset näkökohdat parasta tarjousta valitessaan³⁰. Uusilla aloitteilla, joista mainittakoon esimerkkeinä vähittäiskaupan markkinoiden valvonta ja perushyödykkeiden hintojen ja laadun tarkkailu, saattaa olla myönteisiä vaikutuksia sosiaalialalla.

6. Päätelmät

Uusi sosiaalinen todellisuus edellyttää uudenlaisia vastauksia. Muutos on nopeaa – ja politiikkojen on pysyttävä niiden tasalla, reagoitava innovatiivisesti ja joustavasti globalisaation, teknologian kehityksen ja väestömuutoksen haasteisiin.

Uudistetussa sosiaalisessa toimintaohjelmassa on kyse juuri tästä – se osoittaa, miten mahdollisuuksien, väylien ja yhteisvastuullisuuden päämäärät voidaan muuntaa käytännön

²⁸ SEC(2005) 985, 20.7.2005.

²⁹ Euroopan yhteisön perustamissopimus, 3 artikla.

³⁰ Sosiaalisesti vastuullisten julkisten hankintojen käsikirja, jonka komissio julkaisee vuonna 2009, antaa yksityiskohtaiset ohjeet ja käytännön esimerkkejä aiheesta.

toiminnaksi. Se on politiikkoihin integroitu vastaus, joka täydentää Lissabonin strategiaa ja osoittaa sitoutumista tulosten tuottamiseen kansalaisille. Se osoittaa, että eurooppalaiset arvot ovat edelleen EU:n politiikkojen ytimessä ja että ne ovat olennainen osa EU:n vastausta globalisaatioon. Se heijastaa tämänhetkisen komission jo strategisissa tavoitteissaan vuonna 2005 hahmottelemaa vahvaa sitoutumista sosiaaliseen ulottuvuuteen ja on olennainen osa laajempia ponnistuksia taloudellisesti vahvan, sosiaalisesti vastuullisen ja turvallisen unionin hyväksi. Tätä toimintaohjelmaa ja sen toimia ja välineitä arvioidaan yhdessä vuoden 2010 jälkeistä kautta koskevan Lissabonin strategian kanssa.

Komissio pyytää Euroopan parlamenttia ja neuvostoa uudistamaan sitoutumisensa Euroopan unionin sosiaaliseen ulottuvuuteen vahvistamalla tämän uudistetun sosiaalisen toimintaohjelman ja sopimalla siihen liitetyistä säädösehdotuksista.